קשיא דר' מאיר אדר' מאיר. לעיל אמר משנה שבני אדם נכנסין לאכול פתן בערבי שבתות והוא שעה מאוחר משל כהן. והכא אמר משנת עטילה שהיא קודם בין השמשות: קשיא דר' אלימזר. דבריתא אדר' אליעזר דמתני': ואב"א ר"ש. דמתני': לאו ר' אלימזר היא. והא דקתני דברי ר' אליעזר אסוף הזמן קאי דקאמר עד סוף האשמורה הראשונה ופליגי רבנן עליה ואמרי עד חצות. דרבי אליעזר דריש בשכב זמן התחלת שכיבה שבני אדם הולכים לשכב זה קודם חצי מאותר. ורבנן דרשי כל זמן שכיבה דהיינו כל הלילה אלא שעשו סייג לדבר ואמרו עד חצות. ור"ג לית ליה ההוא סייג: מאי קסבר בה. הוה ליה לומר זמן הביכר: אי קסבר. דפליגי תנאי לקמן[מ] נהא מלתא איכא מאן דאמר ג' משמרות הוי הלילה כמשמרות עסדת המלאכים ושיר שלהם נאלך לשלש חלקים האשורה לכת אחת שניה לכת אחרת שלישית לכת שלישית. ואיכא מאן דאמר ארבע משמרות הוי הלילה: והא קמ"ל. כשאתן לך סימן זמן הקרילה בסוף האשמורה ולא פי' לך סימן מפורש למדע שיש היכר לכל אדם כדבר[מא] כי היכי דאיכא בדקיע: ישאג שאוג ישאג. הרי ג': ואשה מספרת עם בעלה. כבר הגיע קרוב ליום ובני אדם מתעוררים משיתתן והשוכבים יחד מספרים זה עם זה: מאי קא חשיב. סימנים הללו שנתן למשמרות האלה היכן נתנו בתחלת האשמורות לו בסופן: אורתא הוא. לאת הכוכבים: ושבר. והמתין כמו לא יאמר אדם לחבירו שמור לי בגד ע"ז פלוניות (סנהדרין דף פג:) ובנ"ק בפ' החובל (דף נ:) שמרה עומדת על פתח חצרה. וכן ואבי שבר את הדבר (בראשית לז). שומר אמונים (ישעיה כו): תפלה קצרה. [הכינו[מב]] ולקמן מפרש לה בפ' תפלת השחר (דף סט.): אשרי המלך שמקלסין אותו בביתי כך. אשרי כל זמן שהיה קלוס זה בתוך בהמ"ק: מפני חשד. שלא יאמרו זונה מוכנת לו שם: ומפני המפולת. שחומת החורבה רעועה ומסוכן הוא פן תפול החומה עליו: תיפוק ליה. כלומר למה לנו ג' טעמים לדבר לא' הרי די בחשת מהן אם לא בא ללמדך שיש שעות שאין הקעשם הוה ולריך להגיה בשביל זה: מחדתי

קשיא דר' מאיר אדר"מ תרי תנאי אליבא דר"מ קשיא דר' אליעזר אדר' אליעזר תרי תנאי אליבא דר' אליעזר ואב"א רישא לאו ר' אליעזר היא: עד סוף האשמורה: מאי קסבר ר' אליעזר אי קסבר שלש משמרות הוי הלילה לימא עד ארבע שעות ואי קסבר ארבע משמרות הוי הלילה לימא עד שלש שעות לעולם קסבר שלש משמרות הוי הלילה והא קמ"ל דאיכא משמרות ברקיע ואיכא משמרות בארעא דתניא ר' אליעזר אומר שלש משמרות הוי הלילה ועל כל משמר ומשמר ישב הקב"ה ושואג כארי שנאמר[מג] ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נוהו וסימן לדבר משמרה ראשונה חמור נוער שניה כלבים צועקים שלישית תינוק יונק משדי אמו ואשה מספרת עם בעלה. מאי קא חשיב ר' אליעזר אי תחלת משמרות קא חשיב תחלת משמרה ראשונה סימנא למה לי אורתא הוא אי סוף משמרות קא חשיב סוף משמרה אחרונה למה לי סימנא יממא הוא אלא חשיב סוף משמרה ראשונה ותחלת משמרה אחרונה ואמצעית דאמצעיתא ואב"א כולהו סוף משמרות קא חשיב וכי תימא אחרונה לא צריך למאי נפקא מינה למיקרי ק"ש למאן דגני בבית אפל ולא ידע זמן ק"ש אימת כיון דאשה מספרת עם בעלה ותינוק יונק משדי אמו ליקום וליקרי. אמר רב יצחק בר שמואל משמי' דרב ג' משמרות הוי הלילה[מד] ועל כל משמר ומשמר ישב הקב"ה ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונותיהם[מה] החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם תניא א"ר יוסי פעם אחת הייתי מהלך בדרך ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי[מו]) עד שסיימתי תפלתי לאחר שסיימתי תפלתי אמר לי שלום עליך רבי ואמרתי לו שלום עליך רבי ומורי ואמר לי בני מפני מה נכנסת לחורבה זו אמרתי לו להתפלל ואמר לי היה לך להתפלל בדרך ואמרתי לו מתיירא הייתי שמא יפסיקו בי[מז] עוברי דרכים ואמר לי היה לך להתפלל תפלה קצרה באותה שעה למדתי ממנו שלשה דברים למדתי שאין נכנסין לחורבה ולמדתי שמתפללין בדרך ולמדתי שהמתפלל בדרך מתפלל תפלה קצרה ואמר לי בני מה קול שמעת בחורבה זו ואמרתי לו שמעתי בת[מח] קול שמנהמת כיונה ואומרת אוי לבנים שבעונותיהם[מט] החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות ואמר לי חייך וחיי ראשך לא שעה זו בלבד אומרת כך אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך ולא זו בלבד אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה[נ] הגדול מבורך[נא] הקב"ה מנענע ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך מה[נב] לו לאב שהגלה את בניו ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם[נג] ת"ר: מפני שלשה דברים אין נכנסין לחורבה מפני חשד מפני המפולת ומפני המזיקין. מפני חשד ותיפוק ליה משום מפולת

בחדתי

לומר קדיש אחר הדרשה ושם היו עמי הארצות ולא היו ממיסים כולם לשון הקודש לכן תקנוהו בלשון תרגום שהיו הכל ממיסים שזה היה לשונם:

מסורת הש"ס עם הוספות

מ) עבודה ב. ג) נדף כט:). ג) [לקמן כט. וע"ש הוס' ד"ה ליטן]. ד) סיכן ט' פרק ד'. ה) תוחוסא פרק פ' תצא. ו) [כלומר שנה יב: ושנה לג.].

הגהות הב"ח

(מ) תוס' ד"ה קשיא דרבי מאיר וכו' דהייט נמ"ש אי נמי לא מקשינן: אוצר החכמה

גליון הש"ס

גמ' מפני חשד. עיין שנה כג.:

תורה אור השלם

א) וְאֶקָּה הִנֵּבֵא אֲלֵיהֶם אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל נָוֵהוּ הֵידַד כַּדֹּרְכִים יַעֲנֶה אֶל כָּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ: (ירמיה כה לו)

ליקוטי רש"י

משמרות. (שני מלכי) [מלכן] הלילה שהלילה נמלך לשלשה חלקים כמו שאמרו בתחילה ממכה נרמות (איכה ב. יט) שם שפתי חכמים. שאוג ישאג על נוהו. מתאנה על מירק מחו (ירמיה כה לח). תפלה קצרה. שנע מעין שמונה עשרה שלש בתחלות ושלש אחרונות מהיקנו ואומר המינו נאמלע שים בה מעין שלש בעבודה בתחלת והיא תפלה קצרה שתיקנו לעובדי דרכים (ואמא פו.). שאומר בשמע בתחלת מעין שמונה עשרה כגון ג' בתחלות וג' אחרונות מתקנו ואומר המינו נאמלע ומתרגם בשמע תפלה מלאמרין נכרכיה (בכו.) ויש בה מעין כולם (נדה חז.). המינו לדמת לדרכך כי שהלא יש ברכה נכבה אחת וג' בתחלות וג' אחרונות בהלמן (לקמן טז.). בת קול. כלומר המכה בפטיש וקול הכברה נשמע למרחוק (איוב ד. מז). אותה מדה המתוקה על כך יהפוך בשבכים לשונה מפני שפשעה להשמע והיא מתחלפת לכל הלשונות פעמים לזה יפסקים לזה (מגילה לב.). בשבעים ראשון. מעולה (לקמן ז.).

עין משפט נר מצוה

ז) א טוש"ע א"ח סימן מ"ח סעיף ג: ח) שבת ד ב: ט) שם ד ב: מרי ס"ה מהלי תפלה ה"ז ופרש"ג מהלי מלוה ומלוה נפש אלבס ר' (סמ"ג עשין רט) ומעין ע"ש) טוש"ע א"ח סימן נ' סעיף ו':

הגהות וציונים

מ) בדפוסי ובבתי וכראשונים הגרסא אני שהחרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתי את בני לבין אומות העולם (וגרסא שלפנינו ילבנים שבעונותיהם הוא כן הצנזור דק"ס). וכ"כ בתוס' הרא"ש דישבי"א ושטמ"ק: ב) בד"ף ל"ג (גליון) וכן ליתא בבת"י (והוא גליון שכתב עירוס על ירושלמי. מנחם בשיב נפש. וכ"ג מרש"ו: ג) ס"א יפסיקוני (גליון): ד) קל הברה (תו' תוס' סנהדרין י"א ע"א ד"ה בת קול) (גליון) ה) גר' רש"א שבו (גליון): ו) בכל הדפו' ושונין אבן יהא שמיה רבא מברך. והפהרש"ל הגיה כלפנינו עיש התוס' ע"ש (ורק"ס) ז) בכת"י הג"י אוי לו וכ"ה בדפוס ויניציא. ובדפוסים המאוחרים הגיהו בזה ועיין תוס הרא"ש שכתב שא"צ להגיה. ועיין רש"ש שבבאר גידפחינו בלשון כיוני כבוד הוא כלפי מעלה במקום אחר: ט) נראה שרש"י הי' גורס בגמ' דאיכא משמרות בארעא כי היכי דאיכא ברקיע (מצדני ידיד ע"ש): י) רש"ל (גליון): י) גר' רש"ל. ורש"א גרס אי נמי (גליון): כ) בדפו' ליתא כאן עד סוה"ד: ל) יש להוסיף דהיינו הבינו:

קשיא דר' מאיר אדר' מאיר. דלא מצי למימר נשנה שבני אדם נכנסין וכהן חד שעולא הוא דאמר כן רבי מאיר היינו רבי אמאי לפי' רש"י שפי' שרוב בני אדם נכנסין להסב דהיינו בע"ש. [וגם כן[מ]] (ה) לא מסתברא למימר דבני אדם ממהרין כל כך בערבי שבתות כמו בזמן שהכהנים טובלין דהיינו מבעוד יום קודם הערב שמש:

קשיא דרבי אלימזר אדרבי אלימזר. דלא מצי למימר משקדש היום והכהנים נכנסין לאכול בתרומתן חד שעולא הוא. דלא"כ ר' אליעזר היינו ר' יהושע:

למאן דגני בבית אפל. וא"ת והלא רבי אליעזר בעי (לקמן ד' ט:) עד שיכיר בין תכלת לכרתי בק"ש של שחרית. וי"ל מ"מ כיון שידע מתי יעלה עמוד השחר. קודם שיקוש וחזמן עלמו כבר הגיע לאותו עת: **היה** לך להתפלל תפלה קצרה. לכאורה משמע שאין זה הכינו. דהא קא בעי לקמן (ד' ג.) מאי איכא בין הכינו לתפלה קצרה. א"כ לפי' הקונ' שפי' בכאן דהיינו הכינו קשה. אלא ע"כ היינו תפלה אחרינא כדמפרש לקמן[נ] ערכי עמך מרוכים וכו'. וגם על זה קשה דלקמן אחרינא שאין לומר תפלה של ערכי עמך אלא במקום סכנה. ורבי יוסי לא הוה במקום סכנה פי' במקום לסטים. מדהשיב לו שמא יפסיקו בי עוברי דרכים ולא השיב שמא יהרגוני לסטים. ונראה לי כפ"ה תפלה קצרה דהכא היינו הכינו. ואע"ג דליכו עלה אמי[נא] אאמן דמתפלל הכינו. הייט דוקא בעיר אבל בשדה מותר. והא דאמרי' לקמן מאי איכא בין הכינו לתפלה קצרה. הכי קאמר בין תפלה קצרה דאמר בפ' תפלת השחר (דף כט:) כגון ערכי עמך וכו'.[נב] אבל ודאי תפלה קצרה דהכא ל"ל[נג] הכינו:

ועונין יהא שמיה הגדול מבורך. מכאן יש לפתור מה שפי' במחזור ויטרי[נד] יהא שמיה רבא שזו תפלה שאנו מתפללין שיגלה שמו כדכתיב (שמות ח) כי יד על כס יה שלא יהא שמו שלם וכשאנו שלם עד שיגיעה זרעו של עמלק[נה] ופירושו כך יהא שמי"ה שם יה רבא כלומר שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם ומשרש לעולם הוי תפלה אחרת כלומר ומשרש לעולם הבא. הא לא נראה מדקאמר הכא יהא שמיה הגדול מברך משמע דתפלה אחת היא ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול מברך וגם מה שאומרי' העולם לכך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום[נו] שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה איננו נראה שהרי כמה תפלות יפות שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרינן בסוף סוטה (דף מט.) אין העולם מתקיים אלא אמדרא דקדושתא ואיהא שמיה רבא דבחר אגדתא שהיו רגילין

ר' מאיר אדר' מאיר. דלא מצי למימר נשנה שבני אדם נכנסין וכהן חד שעולא הוא דאמר כן רבי מאיר היינו רבי אמאי לפי' רש"י שפי' שרוב בני אדם נכנסין להסב דהיינו בע"ש. [וגם כן[מ]] (ה) לא מסתברא למימר דבני אדם ממהרין כל כך בערבי שבתות כמו בזמן שהכהנים טובלין דהיינו מבעוד יום קודם הערב שמש:

קשיא דרבי אלימזר אדרבי אלימזר. דלא מצי למימר משקדש היום והכהנים נכנסין לאכול בתרומתן חד שעולא הוא. דלא"כ ר' אליעזר היינו ר' יהושע:

למאן דגני בבית אפל. וא"ת והלא רבי אליעזר בעי (לקמן ד' ט:) עד שיכיר בין תכלת לכרתי בק"ש של שחרית. וי"ל מ"מ כיון שידע מתי יעלה עמוד השחר. קודם שיקוש וחזמן עלמו כבר הגיע לאותו עת: **היה** לך להתפלל תפלה קצרה. לכאורה משמע שאין זה הכינו. דהא קא בעי לקמן (ד' ג.) מאי איכא בין הכינו לתפלה קצרה. א"כ לפי' הקונ' שפי' בכאן דהיינו הכינו קשה. אלא ע"כ היינו תפלה אחרינא כדמפרש לקמן[נ] ערכי עמך מרוכים וכו'. וגם על זה קשה דלקמן אחרינא שאין לומר תפלה של ערכי עמך אלא במקום סכנה. ורבי יוסי לא הוה במקום סכנה פי' במקום לסטים. מדהשיב לו שמא יפסיקו בי עוברי דרכים ולא השיב שמא יהרגוני לסטים. ונראה לי כפ"ה תפלה קצרה דהכא היינו הכינו. ואע"ג דליכו עלה אמי[נא] אאמן דמתפלל הכינו. הייט דוקא בעיר אבל בשדה מותר. והא דאמרי' לקמן מאי איכא בין הכינו לתפלה קצרה. הכי קאמר בין תפלה קצרה דאמר בפ' תפלת השחר (דף כט:) כגון ערכי עמך וכו'.[נב] אבל ודאי תפלה קצרה דהכא ל"ל[נג] הכינו:

ועונין יהא שמיה הגדול מבורך. מכאן יש לפתור מה שפי' במחזור ויטרי[נד] יהא שמיה רבא שזו תפלה שאנו מתפללין שיגלה שמו כדכתיב (שמות ח) כי יד על כס יה שלא יהא שמו שלם וכשאנו שלם עד שיגיעה זרעו של עמלק[נה] ופירושו כך יהא שמי"ה שם יה רבא כלומר שאנו מתפללין שיהא שמו גדול ושלם ומשרש לעולם הוי תפלה אחרת כלומר ומשרש לעולם הבא. הא לא נראה מדקאמר הכא יהא שמיה הגדול מברך משמע דתפלה אחת היא ואינו רוצה לומר שיהא שמו גדול ושלם אלא יהא שמו הגדול מברך וגם מה שאומרי' העולם לכך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום[נו] שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה איננו נראה שהרי כמה תפלות יפות שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרינן בסוף סוטה (דף מט.) אין העולם מתקיים אלא אמדרא דקדושתא ואיהא שמיה רבא דבחר אגדתא שהיו רגילין

"המתפלל" ולא הנתין את חבירו מורפין לו זכר. פירש רמיו מס דזה היה להם בעתי מנקיות שלהם שהיו כשהה ולכך פליגה יש להמתין[ט]. והר"י היה מלאתר תפלתי[ט] ומאחרין עד שלאו בולם. ותם בתוך 1234567 אה"ח 1234567

אמר ר' יוסי ברבי חנינא זוכה לברכות הללו שנאמר [א]לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו': תניא אבא בנימין אומר אלמלי נתנה רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין אמר אביי אינהו נפישי מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוניא אמר רב הונא כל חד וחד מינן אלפא משמאלה ורבבתא מימיניה[ט] אמר רבא האי דוחקא דהוי בכלה מנייהו הוי הני ברכי דשלהי מנייהו (ט) הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו הני כרעי דמנקפן מנייהו האי מאן דבעי למידע להו לייתי קיטמא נהילא ונהדר אפורייה ובצפרא חזי כי כרעי דתרנגלא[ט] האי מאן דבעי למחזינהו ליתי שלייתא דשונרתא אובמתא בה אוכמתא בוכרתא בת בוכרתא ולקליה בנורא ולשחקיה ולימלי עיניה מניה וחזי להו ולשדייה בגובתא דפרזלא ולדחתמי' בגושפנקא דפרזלא דילמא גבי מניה ולחתום פומיה כי היכי דלא ליתזק רב ביבי[ט] בר אביי עבד הכי חנא ואחזק בעו רבנן רחמי עליה ואתסי: חניא אבא בנימין אומר [ט] אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר [ט] לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה אמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר [ט] אלהים נצב בעדת אל ומנין [ט] לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל [ט] ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר [ט] בקרב אלהים ישפוט ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר [ט] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו' [ט] מאי [ט] ולחושבי שמו אמר רב אשי (ט) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר [ט] בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך וכי מאחר דאפילו חד תרי מבעיא תרי מכתבן בספר הזכרונות וכי מאחר דאפילו חד תרי מכתבן מליה בספר הזכרונות וכי מאחר דאפ' תרי תלתא מבעיא מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא ולא אתיא שכינה קמ"ל דדינא נמי היינו תורה וכי מאחר דאפ' תלתא עשרה מבעיא עשרה קדמה שכינה ואתיא תלתא עד דיתבי: א"ר אבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר [ט] נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר [ט] מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר [ט] ה' עוז לעמו יתן ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' [ט] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך [ט] ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל [ט] ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישראל אין דכתיב [ט] את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמיריך היום [ט] אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה [ט] אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר [ט] שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי תינח בחד ביתא בשאר בתי מאי א"ל [ט] כי מי גוי גדול ומי גוי גדול [ט] אשריך ישראל [ט] או הנסה אלהים [ט] ולתתך עליון אי הכי נפישי להו טובי בתי אלא כי מי גוי גדול ומי גוי גדול דדמיין להדדי בחד ביתא אשריך ישראל ומי כעמך ישראל בחד ביתא או הנסה אלהים בחד ביתא ולתתך עליון בחד ביתא וכולהו

אמר ר' יוסי ברבי חנינא זוכה לברכות הללו שנאמר [א] לוא הקשבת למצותי ויהי כנהר שלומך וצדקתך כגלי הים ויהי כחול זרעך וצאצאי מעיך וגו': תניא אבא בנימין אומר אלמלי נתנה רשות לעין לראות אין כל בריה יכולה לעמוד מפני המזיקין אמר אביי אינהו נפישי מינן וקיימי עלן כי כסלא לאוניא אמר רב הונא כל חד וחד מינן אלפא משמאלה ורבבתא מימיניה[ט] אמר רבא האי דוחקא דהוי בכלה מנייהו הוי הני ברכי דשלהי מנייהו (ט) הני מאני דרבנן דבלו מחופיא דידהו הני כרעי דמנקפן מנייהו האי מאן דבעי למידע להו לייתי קיטמא נהילא ונהדר אפורייה ובצפרא חזי כי כרעי דתרנגלא[ט] האי מאן דבעי למחזינהו ליתי שלייתא דשונרתא אובמתא בה אוכמתא בוכרתא בת בוכרתא ולקליה בנורא ולשחקיה ולימלי עיניה מניה וחזי להו ולשדייה בגובתא דפרזלא ולדחתמי' בגושפנקא דפרזלא דילמא גבי מניה ולחתום פומיה כי היכי דלא ליתזק רב ביבי[ט] בר אביי עבד הכי חנא ואחזק בעו רבנן רחמי עליה ואתסי: חניא אבא בנימין אומר [ט] אין תפלה של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת שנאמר [ט] לשמוע אל הרנה ואל התפלה במקום רנה שם תהא תפלה אמר רבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מצוי בבית הכנסת שנאמר [ט] אלהים נצב בעדת אל ומנין [ט] לעשרה שמתפללין ששכינה עמהם שנאמר אלהים נצב בעדת אל [ט] ומנין לשלשה שיושבין בדין ששכינה עמהם שנאמר [ט] בקרב אלהים ישפוט ומנין לשנים שיושבים ועוסקין בתורה ששכינה עמהם שנאמר [ט] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו' [ט] מאי [ט] ולחושבי שמו אמר רב אשי (ט) חשב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה ומנין שאפילו אחד שיושב ועוסק בתורה ששכינה עמו שנאמר [ט] בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך וכי מאחר דאפילו חד תרי מבעיא תרי מכתבן בספר הזכרונות וכי מאחר דאפ' תרי תלתא מבעיא מהו דתימא דינא שלמא בעלמא הוא ולא אתיא שכינה קמ"ל דדינא נמי היינו תורה וכי מאחר דאפ' תלתא עשרה מבעיא עשרה קדמה שכינה ואתיא תלתא עד דיתבי: א"ר אבין בר רב אדא א"ר יצחק מנין שהקב"ה מניח תפילין שנאמר [ט] נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו בימינו זו תורה שנאמר [ט] מימינו אש דת למו ובזרוע עוזו אלו תפילין שנאמר [ט] ה' עוז לעמו יתן ומנין שהתפילין עוז הם לישראל דכתי' [ט] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך [ט] ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש א"ל רב נחמן בר יצחק לרב חייא בר אבין הני תפילין דמרי עלמא מה כתיב בהו א"ל [ט] ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ומי משתבח קוב"ה בשבחייהו דישראל אין דכתיב [ט] את ה' האמרת היום (וכתיב) וה' האמיריך היום [ט] אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה [ט] אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר [ט] שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי תינח בחד ביתא בשאר בתי מאי א"ל [ט] כי מי גוי גדול ומי גוי גדול [ט] אשריך ישראל [ט] או הנסה אלהים [ט] ולתתך עליון אי הכי נפישי להו טובי בתי אלא כי מי גוי גדול ומי גוי גדול דדמיין להדדי בחד ביתא אשריך ישראל ומי כעמך ישראל בחד ביתא או הנסה אלהים בחד ביתא ולתתך עליון בחד ביתא וכולהו

[ט] שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד: [ט] כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו: [ט] ומי גוי גדול אשר לו חקים ומשפטים צדיקם כל התורה הזאת אשר אנכי נתן לפניכם היום: [ט] אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בי' מגן עזרך ואשר הרב גאותך וכחשו אויביך לך תדרוך על במתימו תדרך: [ט] או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי במסות באתות ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע נטויה ובמוראים גדלים ככל אשר עשה לכם ה' אלהיכם במצרים לעיניך: [ט] ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה להלל ולשם ולתפארת ולהתתך עם קדש לה' אלהיך כאשר דבר: [ט] אלה תשלים שבראש.

[ט] אין תפלה שלא נשמעת אלא בבית הכנסת. [ט] אלהים נצב בעדת אל. [ט] אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וגו'. [ט] ולחושבי שמו. [ט] בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך. [ט] נשבע ה' בימינו ובזרוע עוזו. [ט] ה' עוז לעמו יתן. [ט] וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך. [ט] ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש. [ט] ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. [ט] כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו. [ט] אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בי' מגן עזרך. [ט] אמר ר' יוסי ברבי חנינא. [ט] אמר רבא. [ט] אמר רב אדא. [ט] אמר רב אחא. [ט] אמר רב אשי. [ט] אמר רב הונא. [ט] אמר רב יצחק. [ט] אמר רבי אליעזר. [ט] אמר רבי יוסי. [ט] אמר רבי חייא. [ט] אמר רבי יצחק. [ט] אמר רבי יצחק בר אבין. [ט] אמר רבי יצחק בר אבין. [ט] אמר רבי יצחק בר אבין

וכולהו כתיבי באדרעיה. כל הכתובים הללו כתיבים סמוך זמן אחד שמותן של יד אינן אלא מן אחד כדאמרינן במנחות (דף לה:) וכל הפרשיות כתובות בו: בשאיל בו. מה טיבו של פלוני למה לא בא: ירא את ה' (ה). שהיה רגיל לגת אלו: אשר הלך חשכים ואין נוגה לו.

וכולהו כתיבי באדרעיה: אמר רבין בר רב אדא אמר רבי יצחק כל הרגיל לבא לבית הכנסת ולא בא יום אחד הקב"ה משאיל בו שנאמר [א] מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נוגה לו (ב) אם לדבר מצוה הלך נוגה לו ואם לדבר הרשות הלך אין נוגה לו יבטח בשם ה' ולא בטח: אמר ר' יוחנן בשעה שהקב"ה בא בבית הכנסת ולא מצא בה עשרה [ב] מיד הוא כועס שנא' [ג] מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. א"ר חלבו אמר רב הונא [ד] כל הקובע [ה] מקום לתפלתו אלהי אברהם בעזרו וכשמת אומרים לו אי עניו [ו] אי חסיד מתלמידיו של אברהם אבינו ואברהם אבינו מנא לן דקבע מקום דכתיב [ז] וישכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם [ח] ואין עמידה אלא תפלה שנאמר [ט] ויעמוד פינחס ויפלל: אמר [י] רבי חלבו אמר רב הונא [יא] היוצא מבית הכנסת אל יפסיע פסיעה גסה אמר אביי לא אמרן אלא למיפק אבל למיעל מצוה למרחט שנא' (ג) [יב] נרדפה לדעת את ה'

אמר רבי זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דקא רהטי לפרקא בשבתא אמינא מ"ט מהליין [יג] רבנן שבתא כיון דשמענא להא דרבי תנחום א"ר יהושע בן לוי לעולם [יד] ירוץ אדם [טו] לדבר הלכה ואפילו בשבת שנא' [טז] אחרי ה' ילכו כאריה ישאג וגו' (ז) אנא נמי הדיטנא: אמר ר' זירא אגרא דפרקא רהטא אמר אביי אגרא דכלה דוחקא אמר רבא אגרא דשמעתא סברא אמר רב פפא אגרא דבי טמיא [יז] שתיקותא אמר מר זוטרא אגרא דתעניתא צדקתא אמר רב ששת [יח] אגרא דהספדא דלוי אמר רב אשי אגרא דבי הלולי מילין: [יט] אמר רב הונא [כ] כל המתפלל אחורי בית הכנסת נקרא רשע שנאמר [כא] סביב רשעים יתהלכון אמר אביי לא אמרן אלא דלא מהדר אפיה לבי כנישתא אבל מהדר אפיה לבי כנישתא לית לן בה ההוא גברא דקא [כב] מצלי אחורי בי כנישתא ולא מהדר אפיה לבי כנישתא חלף אליהו חזייה אדמי ליה כטייעא א"ל כדו בר' [כג] קימת קמי מרך שלף ספסרא וקטליה א"ל ההוא מרבנן לרב ביבי בר אביי ואמרי לה רב ביבי לרב נחמן בר יצחק מאי [כד] כרום זלות לבני אדם אמר ליה אלו דברים שעומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בהן ר' יוחנן ור' אלעזר דאמרי תרויהו כיון שנצטרך אדם לבריות פניו משתנות ככרום שנאמר כרום זלות לבני אדם מאי כרום כי אתא רב דימי אמר עוף אחד יש בכרכי הים וכרום שמו וכיון שחמה זורחת [כה] מתהפך לכמה גוונין ר' אמי ור' אסי דאמרי תרויהו כאילו נדון בשני דינים אש ומים שנאמר [כו] הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים: ואמר רבי חלבו אמר רב הונא [כז] לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה שנאמר [כח] ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר וגו' [כט] ה' ענני ענני שהרוח אש מן השמים וענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ר' יוחנן אמר אף בתפלת ערבית שנאמר [ל] תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב רב נחמן בר יצחק אמר אף תפלת שחרית שנאמר [לא] ה' בקר תשמע קולי בקר אערך לך ואצפה: וא"ר חלבו אמר רב הונא [לב] כל הנהנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר [לג] קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות ואם משמחו מה שכרו אמר רבי יהושע בן לוי זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות שנאמר [לד] ויהי ביום השלישי בהיות הבקר ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר וקול שופר וגו' [לה] ויהי קול השופר וגו' והאלהים יעננו בקול. איני והא כתיב [לו] וכל העם רואים את הקולות אותן קולות דקודם מתן תורה הוו רבי אבהו אמר כאילו הקריב תודה שנאמר [לז] מביאים תודה בית ה' רב נחמן בר יצחק אמר כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר [לח] כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה': וא"ר חלבו אמר רב הונא כל אדם שיש בו יראת שמים דבריו נשמעין שנאמר [לט] סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו' מאי [מ] כי זה כל האדם [מא] א"ר אלעזר אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה רבי אבא בר כהנא אמר שקול זה כנגד כל העולם כולו ר' שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה ר' שמעון בן זומא [מב] אומר [מג] כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות [מד] לזה: וא"ר חלבו אמר רב הונא כל שיודע בחברו שהוא רגיל לתן לו שלום יקדים לו שלום שנאמר [מה] בקש שלום ורדפהו ואם נתן לו ולא החזיר נקרא גזלן שנאמר [מו] ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם:

אמר

עין משפט
נר מצוה

כב א מרי ס"ה מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט טור"ס ערוך סי' ל סעיף יט:
כג ב ג מרי ס"ה שם הלכה ג ומרי"ל מהל' שבת הלכה ה סמג עשין יט טור"ס לא"ס סי' ל סעיף יג ומרי ס"ה סעיף ה [ובמ"ל מלמס מלמ ומנגת סרקן מון] בד ד טור ומרי"ל ריש סי' ל"ס סעיף ג [ומרי"ל עשין יט]:
כה ה מרי ס"ה מהלכות תפלה הלכה ו סמג עשין יט טור"ס לא"ס סימן ל סעיף ו:
כו ו טור ערוך סי' תלו:

הגהות הב"ח

(ב) נכי ואם לדבר מלוה: (ג) שם שנאמר ודרשה נדרשה: (ד) שם אמרו קל מהלליו בגנו: (ה) שם כלומר יפנה ויפנה כי הוא ישאג הרחרחו בבים מים אלא נמי דהעונה: (ו) רש"י ד"ה ירא ה': כל"ל ותיכם לא נמקה: (ז) דיה אשר אלן יכי. תמן ומנע כלומר מלהסיים לבהכ"נ שם"ר: (ח) דיה לאחורי ומי. מוקים לה אביי כל"ל ואלה לא"ל נמקה:

לעזי רש"י

שלוגיר. פירוש נוטה (רש"י שבת דף ל כ"ב ד"ה לנוטה ומכין רש"י כ"ג דף כט כ"ב ד"ה ליאר ליחמת לאפרה):

הגהות הגר"א

(א) נכרא. לדבר הלכה. נ"ב נ' הר"ף והרא"ש מצוה:

גליון הש"ס

(ב) כ"ר דיא בוטם בר. כי מוקיק בכמה מהיתה וכי נשמעת רשכיל מר נ: שם כל הנהנה מסעודת חתן בר. מנ"ל מתן קנ"ו:

תוספות אור השלם

א) מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו יבטח בשם ה' והשען באלהיו (ישעיה נ' י)
ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה הקצור קצרה ידי מפדות ואם אין בי כח להציל הן בגערתי אחריב ים אשים תהום נהרות ליבש תבאש דגתם מאין מים ותמת בצמא: (ישעיה נ' ב)
ג) ושכם אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם את פני ה': (בראשית כ"ב ג)
ד) ובקרה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מוצאו ויבא כגשם לנו כמלקוש יורה ארץ: (הושע ו' ג)
ה) אחרי ה' ילכו כאריה ישאג כי הוא ישאג ויחרדו בנים מים: (הושע י' ה)
ו) סביב רשעים יתהלכון כרם זלות לבני אדם: (תהלים י"ב ט)
ז) הרכבת אנוש לראשנו באנו באש ובמים והוציאנו לרוויה: (תהלים ס"ו י"ב)
ח) ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו הנביא ויאמר ה' אלהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עבדך ובדברך עשיתי את כל הדברים האלה: ענני ה' ענני וידעו העם הזה כי אתה ה' האלהים ואתה הסבת את לבם אחרנית: (מלכים א' י"ח ל"ו-ל"ז)
ט) תכון תפלתי קטרת לפניך משאת כפי מנחת ערב: (תהלים קמ"א ב')
י) בקר בקר אערך לך ואצפה: (חבקוק ב' א')
יא) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות כי טוב כי לעולם חסדו מביאים תודה בית ה' כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה': (ירמיה ל"ג י"א)
יב) ודי בהיות השלישי בתרגמה ויהי ערב ויהי בקר יום השלישי: ויהי קול שופר חזק מאד ויחרד כל העם אשר במחנה: (שמות י"ט ט"ז)
יג) ויהי קול השופר הולך וחזק מאד משה ידבר והאלהים יעננו בקול: (שמות י"ט י')
יד) וכל העם ראים את הקולות ואת הלפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן וירא העם ויעתדו מרחק: (שמות כ' ט"ו)
טו) כי ה' בשמים יסוד ואם יקנו עמו ושרו ואתם בערתם הכרם גזלת העני בבתיכם: (ישעיה ג' י"ד)

מסורת הש"ס
עם הוספות

ל) כ"ל ד"ה כ"ב ב) נקמן מ"ו. ג) כ"ר תוס' עירוכין יח: ד"ה ולא אחורי. ד) ונקמן ט"ו. ה) נכה (ל"ל). ו) עין לקמן נח. (כהרא"ש). ז) ישעיה נח יב. ח) כ"ר מהרש"ל דף לה. ומהרש"ל שם.

ליקוטי רש"י

יבטח בשם ה'. כי הוא ילילו (ישעיה נ' ו). בדוגש באתי. להקנות שלום יתן לים מי מכס שהה אלי (שם). בה. שפיעה גסה. שפיעה גסה יותר מלאה. שפיעה בינונית אמה (שבת קיח). באריה ישאג [כי הוא ישאג ויחרדו בנים מים]. שר ישאג להם כאריה אלילי מן אגלות הלכי אחרי (הושע יא. ו). אגרא דבי טמיא. טרוף מעמוד הוחמה לי מסכת כלים כמ מלא טמאים ופר הר הלי מלא מה שהוא מלא מלאמת הכלה מלאה על זה מכלתמת מכה דקרני דרדיש שהיך טמאת מלא (לקמן ט:). טמאי לשון מלאי מעלמה (שבת קבב). לכ טמאי. לבית הטמא וכי מהחון (לקמן ערך ע"ו מ"ג) מה מלא טמאי מלא מתים (ויקרא ביב ומנ). ר"ל כי מעמא שהו מלבד מה מלא במעמדים שהו מלבדים לנמנו ומכמה הוכחון מהיב נגרלים בכה מעמד מלא מיין לשון אגל מהדוק הינו. אגרא דתעניתא צדקתא. הינלן הוי גלגל מכמה לעשות צדקה (שבת לה.). דהוי. שמנים קולו להספד (מ"ר מה.). בבריטא. שמעאל (שבת מב.). מוסר שמעאל (רשבים כיב עמ). מנני הי מנני. מנני מלם מנני נמנמל כן מ"ר ומנמהיו אמרו מנני מלם מנני אלא יאמרו מעמה כספים הם (מלכים א' יח. לו). אלא יאמרו. מעשה בכשפים. מחמת דעתם מלא מלנם מנמה של רשע להמשיך ולומר על ידי כשפים אמתי מלם הוא (לקמן ט:). בשאת בפ". מה אמר מעמ כפי אלין (הבלים קמא. ב). בקר תשמע קולי. מעקר אני קולת לך וכו'. בקר אערך לך. מכלתי על אלה. אמרינן לשון מעמרכה הוא כך מכני מעמה (שם ה. ה). רואים את הקולות. הולכין לה הנעמה אלי אפשר לשלות מעקים אחר. אה הקולות. הולכין מפי הגבורה (שבת ב. שם). כי זה כל האדם. כי לדבר חה נכנס כל הנמה (קהלת יב. יג). אצבתה. ליומה מלמ"ם (שבת לו). בקש שלום. מעקיקה. ורדפהו. מקום אחר (תהלים לד. מה).

הגהות וציונים

ל) בכתי"ר הרא"ש הי' חסיד הי' ענוי וכ"ה הלשון סהדרון יא ע"א. פרשה כה ע"ב. ד"ע ברבינו יונה. (הגה א' נרסקן חסיד ואח"כ ענוי או איפכא תלר אי איפכא בס"ז ע"ב חסידות כביא לדי ענוה א' ענוה כבא לדי חסידות). (ס"ס"ח). ב) נ"א אאבר (גליון). ג) בית אבל ר"א בית עצבר של כתים (ע"ל דף נט. רש"י ד"ה אובא שפיא) (גליון). ד) בסמ"ג (עשין יב) בשבא שנדם הדרי (מבחבר) תחדה בכבל אמרי אמת מי' קבטו). ה) בכתי' נוסף ארר הלבן אבר רב הנא. (והרא הגדשא האמיתית, דבלהו כיבורת דר' חלבו איר הנא נתהון, ובה פרי"ף ובראש ובפסקי רי"ד). ו) בכתי' דהנה מצלי. ז) ס"א אלף ההוא מייבא חזייה א"ל מדו נ' הערוך כדוכ") (גליון) וכ"ה בהפת רש"י והרי"ף והרא"ש. ובערוך לפנינו איתא בדוכר ובדוריר וכתי' בדו בר). ח) ס"א ע"ל"ן (גליון). ט) בכתי' ליתא כל הקטע "ענני וכו' כשבה כשפים הם". (ובהב בדר"ם ונכון הוא דמה ענינו כאן ומהא דלקמן ט ע"ב בא לאמן בס"ס) הגיע ל"ל"ן. י) בשבת שם אית שמעון בן עזאי ר"מ ברטורה רש"ר הגדות ורש"י קרוסק פט ע"ב ד"ה בן עזאי (גליון). כ) ע"ין בערוך ערך צבא שהבא בדשא אלא "צבות לזה". ל) בבורא (שבת ל"ג ע"א) מביא לה בדכתיב "מסכסת דוכרי" שלא יהא הלוכך בשבת כהלוכך בחול וכ"ה ברש"י שבת קיג ע"ב ד"ה כהו לשפת ריל דרש"י הבא ריש"א ודרוך ולרוש זכר (שפתי חכמים). מ) בשתי רשויות בן נוסף ר"ש בעין יעקב (גליון).

אחר״ח 1234567

את רצון. אלמא יש שעה שהיא של רצון: בביר א״א יומאם. תפלת הרבים לא יתמלא: מקרב י״. מלמתמיד הכאות עלי: בי ברבים היו עמדי. שהתפללו עמי: פדה בשלום. זה שעשה מלחמה שלום דהיינו תורה דכתיב וכל נתיבותיה שלום (משלי ג) וכן גמילות חסדים שנאמר אמתך שנגופו שלום הוא שמתוך שגומל חסד בגופו לחברו הוא מכיר שהוא אוהב ואח לידי אחוה ושלום: הנני נתשם מעל אדמתם. סיפיה דקרא הוא: מקדמי. שחרית: מחשבי. ערבית כלומר מתרכין בגית הכנסת: שישבר של שני פתחים. רוחב יכנס לפנים אלא יסב סמוך לפתח לגלגה עליו כמשרי עיכוב בית הכנסת ויהא מזומן סמוך לפתח לגלגה: יתפלל שת מצא. יתפלל שיהו מעיין לו כשיעורך: לשת מצא זו מיתה. שימות במיתה יפה ונאה: אבכרא. מישטר״אגולמנט בלע״ז שנתוך הגוף: בחיורא בגבבא דאגמרא דלאהורי נשרא. בעופי הסירים הנסכים בגוה הגמר כשאדם נותק בחזקה ומשליך לאחור שלא אפשר אלא יתקן הגמר עמה: בפיטורי בפי ושם. יש מוקיעים יש מי מקומות שאינו מקבל כיול ומתגרין לתוי הספינה ע״י חבלים ועקלים שתוחבי׳ בעקבו ומוקעין אותו בזוחק לפי שהם נפין כמדת הנקב: פיטורי. חבלים דמתרגמינן ופעורי גלים (מלכים ח ו) לשונן: בפיטרשם. הוא הנקב שהוא עגול כפי ושם: במשחל בגיתא מחלבא. כמושך נימת שער מתוך החלב: דיבולא בתרייתא שלבא. שיהא לו אלוה כל ימי חיי וחף מוס קטרמו עד הסלכת עפר האחרונה שבמיסי קטרמו: דיבולא. פלא״דא בלע״ז: לשת מצא זה בית הכסא. שיהא לך במקום שיש בית הכסא סמוך לו לפי שהיתה קרקע של בגל מגולה מים ואין יכולין לחפור שם תפילות והיו צריכין לגלות בשדות ולהתרחק מאד: המצויינים. ליון ומשיפת לשר: ביני עמודי. שבית המדרש נכון עליהם מלמעלה: שכל זמן ששמעי בן גיא קיים בה. דשמוך לגיתת שמעי כתיב ויתחתן שלמה את פרעה (מלכים ג ג): הא דכתיב ליה. אם כפוף הוא לגבי לקבל תוכחתו ידור אצלו. ואם לאו טוב להתרחק ממנו ויהי שוגג ואל יהי מזיד: מהדר אפיה וגרים. משנתו כשקורין בספר תורה: ישלים פרשיותיו. של כל שבת ושבת: ואפילו

(ה) **רב** ששת מהדר אפיה וגרים. ולא״ת והא אמרינן בסוטה (פ״ז ד׳ לט.) מלי דלמי׳ וכפתמי ממלו כל הפס (גמרא ה) כיון שנפתח ספר תורה אסור לסגור לפני מלבי הלכה. ורש״י לומר הנם מירי נקבל קריאת התורה והכא מירי בגמרא? והאי דקא מהדר אפיה דרשתא מסמע לע״ג דמהדר אפיה שנראה כמגיה ספר תורה שפיר דמי והאי דמהדר אפיה כדי שיכוון גרמתו. ורב אלפס (מגילה פ״ד) כתב דה״ג מפרשי דוקא שיש שם עשרה אחרים אז יכול לגמרו. אבל אין שם עשרה כי אם עמו לא. והכא מיירי שהיו שם עשרה אלא הוא ושוב מיקר האלפסי שאני רב ששת שתורתו אומנתו הוא. (ו) ואלו מסתבר לן כי הא מירוגא״ר: **שנים** מקרא ואחד תרגום. יש מפרשים והוא הדין לעושות אלא״ז שלהן הוי כמו תרגום

מאי דכתיב [ז] ואני תפלתי לך ה׳ עת רצון אימתי עת רצון בשעה שהצבור מתפללין. ר׳ יוסי ברבי חנינא אמר מהבא כה אמר ה׳ בעת רצון עניתיך ר׳ אחא ברבי חנינא אמר מהבא הן אל כביר ולא יומאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי תניא נמי הכי רבי נתן אומר מנין שאין הקב״ה מואס בתפלתן של רבים שנאמר הן אל כביר ולא יומאס וכתיב פדה בשלום נפשי מקרב לי וגו׳ (ח) אמר הקב״ה כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים ומתפלל עם הצבור מעלה אני עליו כאילו פדאני לי ולבני מבין אומות העולם אמר ר״ל כל מי שיש לו בית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל נקרא שכן רע שנאמר כה אמר ה׳ על כל שכני הרעים הנגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל ולא עוד אלא שגורם גלות לו ולבניו שנא׳ הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם. אמרו ליה לר׳ יוחנן איכא סבי בבבל תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב אבל בחוצה לארץ לא כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשבי לבי כנישתא אמר היינו דאהני לדו כדאמר ר׳ יהושע בן לוי לבניה קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי א״ר אחא ברבי חנינא מאי קרא אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי וכתיב כתריה כי מוצאי מצא חיים. אמר רב חסדא לעולם יכנס אדם שני פתחים בבית הכנסת שני פתחים סלקא דעתך אלא אימא שיעור שני פתחים (ה) ואחר כך יתפלל: על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא אמר ר׳ חנינא לעת מצא זו אשה שנא׳ מצא אשה מצא טוב מערבא כי נסיב אינש אנתא אמרי ליה הבי מצא או מוצא מצא דכתיב מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ מוצא דכתיב ומוצא אני מר ממות את האשה וגו׳ ר׳ נתן אומר לעת מצא זו תורה שנאמר כי מוצאי מצא חיים וגו׳ רב נחמן בר יצחק אמר לעת מצא זו מיתה שנא׳ למות תוצאות תניא נמי הכי שבעים ושלשה מיני מיתה נבראו בעולם שנאמר למות תוצאות תוצאות בגימטריא הכי הוו קשה שבכלן אסברא ניחא שבכלן נשיקה אסברא דמיא כחוטא בגבבא דעמרא דלאהורי נשרא ואיכא דאמרי כפיטורי בפי ושט נשיקה דמיא כמשחל בגיתא מחלבא ר׳ יוחנן אמר לעת מצא זו קבורה א״ר חנינא מאי קרא השמחים אלי גיל ישישו כי ימצאו קבר אמר רבה בר רב שילא היינו דאמרי אינשי ליבעי אינש רחמי אפילו עד זיבולא בתרייתא שלמא מר זוטרא אמר לעת מצא זה בית הכסא אמרי במערבא הא דמר זוטרא עדיפא מבלהו. אמר ליה רבא לרפרם בר פפא לימא לן מר מהני מילי מעלייתא דאמרת משמיה דרב חסדא במילי דבי כנישתא אמר ליה הבי אמר רב חסדא מאי דכתי׳ אודכ ה׳ שערי ציון מכל משכנות יעקב אודכ ה׳ שערים המצויינים (ו) בהלכה יותר מבתי בנסיות ומבתי מדרשות והיינו דאמר ר׳ חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב״ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד. ואמר אביי מריש הוה גריסנא בגו ביתא ומצלינא בבי כנישתא כיון דשמענא להא דאמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא מיום שחרב בית המקדש אין לו להקב״ה בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד לא הוה מצלינא אלא היכא דגריסנא. רבי אמי ורבי אסי אף על גב דהוו להו תלסר בי כנישתא בטבריא לא מצלו אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא גדול הנהנה מיגיעו (ו) יותר מירא שמים דאילו גבי ירא שמים כתיב אשרי איש ירא את ה׳ ואילו גבי נהנה מיגיעו כתיב יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא ולגבי ירא שמים וטוב לך לא כתיב ביה: ואמר רבי חייא בר אמי משמיה דעולא דיור אדם במקום רבו שכל זמן ששמעי בן גרא קיים לא נשא שלמה את בת פרעה והתניא אל ידור לא קשיא הא דכייף ליה הא דלא כייף ליה: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי מנחם אמר ר׳ אמי מאי דכתי׳ אודכ ה׳ זה המניח ס״ת (ו) ועוסק ה׳ יכלו זה המניח ס״ת בעי פסוקא לפסוקא מהו תיקו רב ששת מהדר אפיה וגרים אמר אנן ברידן ואינהו בדידהו: אמר רב הונא בר יהודה אמר רבי אמי לעולם ישלים אדם פרשיותיו עם הצבור שנים מקרא ואחד תרגום ואפילו

(ז) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(ח) ואני תפלתי לך ה׳ עת רצון אלהים ברב חסדך ענני באמת ישעך. (תהלים סט, יד)

(ט) כה אמר ה׳ בעת רצון עניתיך וביום ישועה עזרתיך ואצרך ואתנך לברית עם לקים ארץ להנחיל נחלות שוממות: (ישעיה מט, ח)

(י) הן אל כביר ולא יומאס כביר כח לבו: (איוב לו, ה)

(יא) פדה בשלום נפשי מקרב לי כי ברבים היו עמדי: (תהלים נה, יט)

(יב) כה אמר ה׳ על כל שכני הרעים הנגעים בנחלה אשר הנחלתי את עמי את ישראל הנני נותשם מעל אדמתם ואת בית יהודה אתוש מתוכם: (ירמיה יב, יד)

(יג) למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה׳ לאבתיכם לתת להם כימי השמים על הארץ: (דברים יא, כא)

(יד) אשרי אדם שומע לי לשקד על דלתי יום יום לשמר מזוזת פתחי: (משלי ח, לד)

(טו) כי מוצאי מצא חיים ויפק רצון מה׳: (משלי יח, כב)

(טז) על זאת יתפלל כל חסיד אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא יגיעו: (תהלים לב, ו)

(יז) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(יח) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(יט) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כ) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כא) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כג) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כד) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כה) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כו) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כז) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כח) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(כט) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(ל) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לא) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לב) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לג) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לד) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לה) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שבכלה נעולים כלפחת בגיגין נשמחין ומגיגין אלו מי הקב״ה ממנה את הפסה (בחולין ס״ח) אבות תוצאות. לשון יש הרבה תוצאות מדי מיתה מלאים דרכים אל המות (בחולין פה, כא). אסברא. מין מלאכה״ע מתמת מלכי מלכים (ילקוט ב). חולי המתחיל ממכים ומתר בגדול הנקרא סמגלא״ן (שבת לג). כלפחת בלע״ז: כמשחל שנקבע בתוך פיו של אדם ומת לשון כי יפקר מי דוכר שקר (מלכים כט) הוא כמרגנה מיתה פשוטה (תהלים ט). השמחים. ויהו אמרים אלי גיל ושמחו אם היו מוקין קבר. אלי גיל. בגמרא הנעלה והמסון אל (מלאכי ג כב). יגיע כפיך כי תאכל. הנהנה מגיעו כפי שלו שני שלשה (מסכת כלכלה) (מלכים ב כה). אשריך בעולם הזה. שלא תצטרך לגבירה ולגבירה דמתוך שהיא נהנה מגיעו לא בא לידי גיל ושמחה שלמות (מלכים ח ס״א)

(לו) מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה׳ (משלי יח, כב) ומוצא אני מר ממות. סרוח הקב״ה מעשה נכנס הקרקס שב

אע"ג דלא יכיל לכוונא לבא ולעומתא · סדורא ומבחנא דמאחרי אמאי גרע· אלא יסדר מבחנא דמאחרי אע"ג דלא יכיל לכיונא כו' :

פרק ו והנם גודלי מחשבת האדם היא העולה למעלה ראש בשמי רום בעולמות העליונים · ואם יגרף האדם גם טוהר המחשבה והכוונה בעת עשיית המצות · יגיעו מעשיו לפעול תקונים יותר גדולים בעולמות היותר עליוני · אמנם לא המחשבה היא העיקר אצלינו כמו שנתבאר ועיין בזוהר יתרו ל"ג ריש ע"ב ואי אזדמן לי' עובדא ויכוין בי' זכאה איהו · ואע"ג דלא מכוין בי' זכאה איהו רעביד פקודא דמארי' · אבל לא אתחשב מאן דעביד רעותא לגמה ויכוין בי' ברעותא כו' כמאן דלא ידע כו' דהא ברעותא אליא כו' ואפי' הכי אי לאו תמן רעותא דלבא כו' ע"ד לגי דוד ואמר ומעש' ידיו כוננה עליו כו' · מאי כוננה עליו כוננה ואתקין תקונין לעילא כדקא יאות · עליו אע"ג דלית אן ידעין לעואה רעותא אלא עובדא בלחודוי · מעשה ידיו כוננהו למאן לההוא דרגא דאצטריך לאתתקנא כו' ע"ש · וכן בענין שנתבאר למעלה בשער ג' בענין התפלה לכוין אותה למקומו של עולם יתש"ש · כפי שנתבאר שם ענין מקומו של עולם ע"ש · וכן ענין כוונה אחד דפשיק ראשון דק"ש שנתבאר שם בפי"א עש"ה · הכל הוא רק למצוה ולא לעכובא · שגם מי שלא ידע בזה כלל כי לא הורגל בזה · או שמוחי' לא סביל דא שלא ירד לעומקו · או שירא לנפשו שלא יסתכן ח"ו בהריסת כמה יסודי התורה שיכול לבא מזה חיו למי שאין דעתו יפה בזה כראוי כמ"ש שם ע"ש · אלא שהוא עובד אותו יתב' ומקיים ככל הכתוב בתורת ה' שבכתב ובע"פ ודבותיו הגדולים · ומאזין ומכוין דרך כלל בפשוט ראשון דק"ש שהוא יתב' הוא אחד גם שאינו יודע ענין אחדותו יתב' · ומכיון תפלתו דרך כלל לו יתב' בלא חקירה · ג"כ נקרא עובד ה' · (כענין מ"ש בפרדס שער ח' פ"ע בענין האמונה במציאות הספירות ע"ש) · כי אין כל הדברים האלו אמורים אלא למי שדעתו יפה · וכ"ש לירא ה' וחושבי שמו· אשר להם כח לעמוד בזה :

לזאת חלילה וחלילה לנו · לדחות שום סרס מפרטי המעשה אף דקדוק א' מד"ם · וכ"ש לשנות אמנה א"ו · בשביל מניעת טהרת המחשב' וכל המרבה לדקדק במעשיו ה"ז משובח :

פרק ז עוד זאת יוכל ילדך להתחפש · באמור לך שכל עיקר העבודה הוא · שיהיה רק לשם שמים · וגם עון וחטא למצוה יחשב אם הוא לשם שמים לתיקון איזה ענין · ורחמנא לבא בעי · וגדולה עבירה לשמה . וכהנה רבות ראיות · גם ירחם לך פנים לאמר · כי כן נוויה לילך בעקבי אבותיך הקדושים וכל הצדיקים הראשונים שהיו קודם שניתנה התורה · שעיקר דרך עבודתם לו יתב' היתה · שכל מעשיהם ודבורם ומחשבתם וכל ענייניה' בעולם היה הכל בדביקו' וטהרת מחשבתם לשם שמים · ופנו למעלה לתיקון והעלאת ויחוד העולמות וכחות העליונים · באיזה מעשה שהיה ובאיזה אופן ובאיזה זמן שיהיה · ולא במעשים ומצות קבועים וסדורים שיהיו חק ולא יעבור · כמו יעקב אבינו ע"ה בענין לאן לבן והחקלות · וכן אמר המגיד להב"י בענין חנוך שהיה הופך מעשים וכבל אמנא דמעייל מחטא בסגדלא הוה חשבה לקב"ה · ע' מגיד מישרים פ' מקץ · ואף שאדר"ל האבות קיימו כל התורה · וכן אמרו בויקרא רבה פ"ב תלמד שלמד בת חולה · לא שהיו מצווים ועושים והי' להם הסלכה והדין כך · אלא כמש"ל סוף שער ח' שהמה קיימו את התורה מחמת שהשיגו בנפלאות השגתם חקוקי העולמות וסדרי הכחות העליונים אשר יתקנו בכל מצות ומצוה · אבל היה ג"כ הרשות נתונה להם לעבדו

גם במעשים ועניינים אחרים לבד המלות • ואף גם לעבור על איזה מצוה שלא כתורה• כפי שראו והשיגו שזה הענין והמעשה הפרטית הוא נצרך אז להיקון השלמות• (וע' מזה בסו' ס' האמונו'לרש"ט•וכן הביא שם כן בשם רבינו חושיאל נאון ז"ל • רק שקיצר מאד בטעין• כדרכם בקרם של כל הראשונים ז"ל שהעלימו והסתירו מאד כל הענינים) • ואתה תחזה אם עיני שכל לך • שאין כאן לא ראיה ולא שמץ כלל • אף לא משענת קנה רצוץ • כי האמת הכרור כמו שנתבאר לעיל סוף שער ח' • שהעבודה על זה הדרך לא היתה נוהגת אלא קודם מתן תורה לבד • אבל מעת שבא משה והורידה לארץ • לא בשמים היא • והוכחנו שם בע"ה מענין חזקיהו עם ישעיהו • שאסור לנו לשנות אז מקום אחת מהנה ממצות ה' • אף אם תסיה הטוה לשם שמים • ואף אם ישיג האדם שאם יקיים מצותו המוטלת עליו יוכל למיפק מינים חורבא באיזה ענין • ואף גם בשב ואל תעשה • עכ"ז אין הדבר מסור ביד האדם להמנע ממנה ח"ו • כי טעמי מצות לא נתגלו • וע"ש בתורך :

פרק ח עוד אתה יוכל לפתוחך בתחילות ראיות • שתכלית-עבודת האדם הוא רק להשיג יראת הרוממות • ורק על זה יהיו עיניו ולבו כל הימים • ושיראת השונא ובושה מבני אדם • היא מדה גרועה שבגרועות • והראוי לשרש אותה מלבך • ויניח לך ילדך להוסיף יראה על יראה ביראת הרוממות עד שיקבע בלבך שיראה השונא והבושה מבני אדם היא עבירה • ותהיה בורח ממנה כבורח מן העבירה • עד שיוכל להיות שתלכד ברשתו שלא לאפרושי מאיסורא בזמן שאין לך יראת הרוממות כראוי • ויקל לך כל דבר באשר ירחה לך פגים מפגים שונים בזה•ויוכל להולד מזה• שאם יוכיחך אדם וירחה לך שאתה עובר על איזה דין • ישיאך לבך •שלא לאפרושי מזה כל זמן שיראת המוכיח שלי פניך • באמרך שרק אין יראת אלקים בזה רק יראת אדם • וירחה תלונים • וכבר הורונו חז"ל בברכת ריב"ז לתלמידיו (ברכות) שתהא מורא שמים עליכם כמורא ב"וד וכו' • ומי לנו גדול והפיד מרב עמרם חסידא • ופכ"ז בשנזדמן לידו פעם א' דבר עבירה פתאום ר"ל כמובא שלהי קדושין • נלחם בהתגלות להגלל מרשם יצרו אף מחמת הבושה מהבריות • רק שלא לעבור ח"ו על מצות בוראו ית"ש • וגראה הגם שהקב"ה חס על כבודן של צדיקים • עכ"ז קבעוה להאי עובדא בתלמוד• להודות לנו דרכי ה' הישרים :

ועתה הראיתיך קצות דרכי הילר המתחפש בכל מיני תחבולות • כמשרז"ל (קדושין לא"ד ע"ב) אין יצחק יצרו של אדם מתחדש עליו בכל יום שנא' רק רע כל היום • שלא די לו שמתגבר בתחבולותיו שהתגבל על האדם מתמול שלשום • אלא שעוד מתחדש כל יום בחדשות • וכאלו אינו מסיתו לרע כלל • ואדרבה מראה לאדם שכל מה שלמד תורה או פעל מצות • עדין לא היה בהם שום טוב • והוא רק רע כל היום • ובזה הוא מתגבר על האדם כמ"ש ז"ל ע"פ נופה בשע לגדיק ומבקש להמיתו וכו'• והוא הי"כר הוא המ"הם מלא טיבים ונופה לראות הגולד במה להכשיל (כי ענין נפיה הוא על דבר שעתיד להיות אח"כ) • עד אשר האדם לא ידע להזהר עוד : ואתה הקורא • אל תדמה שמלבי הוצאתי הדברים • כי אם כל זאת בחנתי וגסיתי כאשר נתתי לבי לדרוש ולתור • ועיני ראו רבים אשר יחפצו קרבת אלקים • ונכשלים כמו אלה הדברים הנ"ל אשר מפיהם אלי נאמרו מלבם • ובעיני ראיתי במקום א' איזה אנשים שהורגלו בזה זמן כביר עד שכמעט נשכח מהם זמן תפלת המנחה שקבעו לנו רז"ל • ואדרבה נקבע בלבם מרוב ההרגל כמו דין והלכה שתפלת המנחה טיקרה אחר צאת הכוכבים •